

dozataiként, 'imitatio Christi'-ként nominalizálhatók (vö. SZÁVAI DO-  
ROTTYA: 1996. 32).

7.2. A T' a krisztusi áldozatot a ravensbrücki halálgyár, a második világháború, tá-  
gabban a történelem valamennyi pokla vértanúinak sorsába transzferálva juttatja kifeje-  
zésre – a megváltás misztériumába vetett biztos hittel emelkedve felül e (kollektív) bü-  
n(ök)ön.

## 8. Interpretáció és illusztráció

8.1. Minthogy Pilinszky János versét a ravensbrücki láger közvetlen élménye,  
Kondor Béla alkotását (lásd T'') pedig Pilinszky költeménye ihlethette, az (1. ábrán  
látható) illusztrációt a T' sajátos, fekete-fehér ikonografikus interpretációjaként közeli-  
tem meg, a T' és a T'' (lehetséges) korrelációira koncentrálok.

8.2. A T'' kompozicionális súlypontja az illusztráció felső harmadában elhelyez-  
kedő – szögesdrót 'koronához' (tövískoszorúhoz?) vagy sötét napkoronghoz, esetleg  
füstgomolyaghoz hasonlítható – „hamuszín” folt.

8.3. A T'' domináns elemei a „hamuszín” folt felé ív(ek) mentén emelkedő keresz-  
tek. E keresztek mintegy kiszakadnak az őket keresztülfonó drótkerítés fogságából,  
amely alul egy épületcsoportot kerít körül. Az „egyek” felé 'emelkedő' keresztek körvo-  
nala 'ekvivalens'-nek tekinthető a T' feltámadás-motívumával.

8.4. Az épületek kontúrjai kicsik, de kivehetőnek látszó elemeik: a kémény, a ku-  
polatető és az alacsony barakk-tábor. A T' és T'' korrelációi alapján: a T''-ön felismer-  
hető épületkomplexum haláltábor, amit a *ravensbrücki* kifejezés is motivál.

8.5. Az épületegyüttes mögött erőteljes, sűrű vonalakkal megrajzolt sugárnyaláb,  
„fény” látható, mely emlékeztet a vallásos képeken gyakori – Krisztust vagy valamely  
szentet övező – dicsfényre. E sugarak összekapcsolhatók egyfelől a T' „hajnalfele” hatá-  
rozójával, ami szintén a feltámadásra utal(hat) (lásd például a 7.1. alatt), másfelől k03  
szimbólumú kommunikációegységének szinesztéziás „fény” elemével.

8.6. A T''-öt domináló „hamuszín” folt körül emberi kezek, kézfejek – gyakran ki-  
csavarodott, természetellenes tartásban – nyúlnak a magasba. A kereszteken átfutó, len-  
dületos vonalak áthatolva a „hamuszín” folton, 'mozgásba' hozzák a levágott kezeket,  
azt a benyomást keltve, hogy „szél támad”, s megemelkedik, „fölszeng a világ”, a kompo-  
zíció egésze. (Ezt felerősíti az a tény is, hogy a T'' jobb alsó negyede szinte teljesen  
'üres'.) Az „egyek” felé nyúló, kicsavarodott kezek a ravensbrücki láger (egykori) lakóit,  
a holokauszt áldozatait képvisel(het)ik, akik a T'-ben az implicit exoforikus elemek no-  
minalizációjával „imitatio Christi”-ként vannak jelen. Az ikonografikus interpretáció  
megváltó dinamikája őket emeli a T'' kompozíciójának csúcsára.

8.7. Az ismertetet grafikus ikonikus elemekből álló képi konfiguráció kontexts-  
pecifikus szemantikai architektónikáját a T'-ével analóg módon lehet verbalizálni. Rövi-  
den: a T''-ben nem annyira a holokauszt borzalmi jutnak kifejezésre, mint inkább a  
szörnyűségeken felülemelkedni képes, a minden poklot legyőzni tudó humanizmus /  
transzcendencia.

Ebben a fejezetben, miként azt a bevezetésben jeleztem, Pilinszky János *Harmad-  
napon* című költeménye deskriptív-explicitív strukturális interpretációjának aspektusait

kísértem meg vázlatosan bemutatni a szemiotikai textológia elméleti keretében. Az interpretáció eredményeit Kondor Béla „Illusztráció Pilinszky János *Harmadnapon* című verséhez” grafikájának kommentálásával igyekeztem elmélyíteni. S ha a (szöveg)interpretáció és az illusztráció valamennyi releváns elemét nem is sikerült hiánytalanul feltárnom, és maradéktalanul egymásra vetítve számba vennem, remélem, hogy munkám így is hasznos szempontokkal és adalékokkal szolgálhat a két mű értelmezéséhez, illetőleg a verbális és képi összetevőből felépített kommunikátumok (2) / 'Kp + Vb' jelű altípusának (lásd a *Bevezetésben* az 1. táblázat negyedik sorát) alaposabb megismeréséhez és adekvát elemzéséhez.

### Jegyzetek

1. A jelen fejezet alapját a VASS – BARTHA: 1998. képezi. Közreműködéséért ezúton is szeretnék köszönetet mondani volt hallgatómnak.